

Parallel ogohlantirishlar — To‘rtinchi raqam

Imon asoslari va unutish xavfi: bashorat va tarixdan saboqlar

Jeff Pippenger

2023-08-08

U kimga bilimni o‘rgatadi? Va kimga ta’limotni anglatadi? Sutdan ajratilganlarga, ko‘krakdan chiqarilganlarga.

Chunki amr ustiga amr, amr ustiga amr; satr ustiga satr, satr ustiga satr; bu yerda ozgina, u yerda ozgina bo‘lishi kerak:

Chunki U bu xalqqa duduqlanuvchi lablar va boshqa til bilan so‘zlaydi. U ularga shunday dedi: “Mana shu oromdir, uning bilan holdan toyganlarga orom topdira olasizlar; mana shu tetiklanishdir”; ammo ular quloq solishni istamadilar.

Ammo Egamizning kalomi ular uchun amr ustiga amr, amr ustiga amr; satr ustiga satr, satr ustiga satr; bu yerda ozgina, u yerda ozgina bo‘ldi; toki ular borib, orqaga yiqilsinlar, parchalansinlar, tuzoqqa tushsinlar va qo‘lga olinsinlar. Ishayo 28:9–13.

Ishayodan olingan ushbu oyatlar Habakkukning Jadvallarida qayta-qayta tilga olingan. Bu yerda men faqat avvalgi ushbu oyatlardan bir-ikki nuqtani olib, joriy muhokamaga qo‘shish uchun qisqacha to‘xtalib o‘tishim kerak. Bu parcha sinovdan o‘ta olmagan bir xalqni ko‘rsatadi, chunki ular “boradilar, va orqaga yiqiladilar, va parchalanadilar, va tuzoqqa ilinadilar, va tutiladilar.” Ular Xudo kimga “o‘rgatish”ga, “bilim” yoki “ta’limot”ni “anglatish”ga urinishi masalasiga oid sinovdan o‘ta olmagan xalq edilar. Bu bilimning ortishini anglashga asoslangan bir sinov edi; shu bois u Doniyorning o‘n ikkinchi bobida donolar bilan fosiqlarni ajratgan ayni o‘sha sinov edi, chunki barcha payg‘ambarlar bir fikrda bo‘lib, dunyoning oxirini ko‘rsatadilar. Doniyor o‘n ikkinchi bobda “donolar” anglaydilar, ammo “fosiqlar” bilimning ortishini anglamaydilar.

Ishayo kitobidagi ushbu parcha xalqini ular “eshitishni istamagan” “Rabbiyning kalomi” sinovdan o‘tkazdi. Ular rad etgan ayni o‘sha “Rabbiyning kalomi” esa “bilim”ning ortishini “anglash”lariga imkon bergan bo‘lur edi; u Muqaddas Kitobdagi bashoratli tarixlarni qanday qilib to‘g‘ri muvofiqlashtirishni belgilab beradigan qoidadir. Ishayo parchasida yiqiladiganlar, bashoratli tarixni tushunish uchun o‘sha qatorni “bu yerda ozgina, u yerda ozgina” tarzida izlash lozimligini ko‘rsatadigan qoidani rad etdilar. Ular rad etgan va sinovni yuzaga keltirgan Rabbiyning kalomi — bashoratli qatorlarni u yerdan-bu yerdan tanlab olish, so‘ngra tanlab olingan o‘sha bashoratli tarix qatorlaridan birini ayni mavzuga taalluqli boshqa bashoratli tarix qatorlariga parallel qo‘yish usulidir. Shu tarzda qator ustiga qator qo‘yish sa’y-harakatining muvaffaqiyati bashoratni talqin qilishning haqiqiy qoidalarini qo‘llashga bog‘liq. “Qoidalar” bo‘lgan o‘sha tamoyillar ham bir joyga jamlanishi kerak va ular Muqaddas Kitob bo‘ylab bu yerda ham, u yerda ham uchraydi. Ishayoning sinovdan o‘ta olmaydigan bokiralari, esdan chiqarmasliklari kerak bo‘lgan eng asosiy narsani unutganlari uchun muvaffaqiyatsizlikka uchraydilar; u esa shuki, tarix takrorlanadi.

“Kelajakdan qo‘rqishimizga hech qanday asos yo‘q, faqat Rabbiy bizni qanday boshqarganini va o‘tgan tariximizdagi Uning ta’limotini unutib qo‘ysakkina bundan mustasno.” Life Sketches, 196.

Xudo tartibsizlikning muallifi emas, va bu haqiqatning tayanch nuqtalaridan biri shuki, Muqaddas Kitobdagi har bir payg‘ambar ayni bir bashoratli chiziqni ko‘rsatadi. Ularning barchasi bu chiziqdagi mutlaqo bir xil voqealarni ko‘rmaydi, ammo bu har doim dunyoning oxiridagi voqealarning ayni o‘sha bir chizig‘idir. Bu — inoyat muddati yopilishiga olib boradigan voqealar bo‘lib, undan keyin yetti oxirgi balo keladi va bular Masihning Ikkinchi Kelishi bilan yakunlanadi. Bir payg‘ambarning bayoni tarixning o‘sha chizig‘idagi Xudoning sodiq xalqi haqida bo‘lishi mumkin, ammo boshqa bir payg‘ambarning guvohligi Xudoning sadoqatsiz xalqi, yoki Qo‘shma Shtatlar, Vatikan, Birlashgan Millatlar Tashkiloti, yer yuzining savdogarlari yoxud Islom haqida bo‘lishi mumkin, biroq bu har doim ayni o‘sha bir chiziqdir.

Malakining Ilyos xabari, shuningdek Vahiy kitobining birinchi, o‘n to‘rtinchi va o‘n sakkizinchi boblarida ifodalangan xabarlar hamda Doniyorning o‘n birinchi va o‘n ikkinchi boblaridagi xabar aynan bir xil xabardir. Ularning barchasi bir xil tarixiy chiziqdir, biroq har biri voqeaga o‘ziga xos alohida hissasini qo‘shadi.

O‘sha maxsus xabar haqida deyarli hamma joyda noto‘g‘ri tushuniladigan narsa shuki, u faqat insoniyatning sinov muddati yakunlanishidan sal oldin Xudoning xalqiga ochib beriladi. Maxsus xabar har doim sinov muddatining tez orada yakunlanishi haqida ogohlantirishini bilgan holda, biz Muqaddas Kitobdagi sinov muddati yakunining, ehtimol, eng ravshan tasvirini ko‘rib chiqamiz.

Nohaq bo‘lgan, bundan keyin ham nohaqlik qilsin; iflos bo‘lgan, bundan keyin ham iflos bo‘lib qolsin; solih bo‘lgan, bundan keyin ham solihlik qilsin; muqaddas bo‘lgan esa, bundan keyin ham muqaddas bo‘lsin. Vahiy 22:11.

Sinov muddati yakun topganining e‘loni yuqoridagi muqaddas joyda o‘n birinchi oyatning so‘zlari bilan bildirilishidan oldin, Vahiy kitobidan Xudoning xizmatkorlariga ochib berilgan maxsus ogohlantiruvchi bashoratli xabar bo‘lishi kerak.

Va u menga dedi: “Bu kitobdagi bashorat so‘zlarini muhrlama; chunki vaqt yaqindir. Nohaq bo‘lgan nohaqligicha qolsin; nopok bo‘lgan nopokligicha qolsin; solih bo‘lgan solihligicha qolsin; muqaddas bo‘lgan muqaddasligicha qolsin.” Vahiy 22:10, 11.

Oxirgi yetti balodan sal avval Xudoning xalqi tomonidan tan olinadigan maxsus bir bashoratli xabar bo‘lishi kerak. O‘sha “vaqt yaqin” bo‘lganida, muhrlangan “bu kitobning bashorati” (Vahiy kitobining bashorati) ochilmog‘i lozim. Vahiy kitobida muhrlangan yagona bashorat — yetti momaqaldir oq bashoratidir.

Va men osmondan tushib kelayotgan boshqa bir qudratli farishtani ko‘rdim; u bulutga burkangan edi, boshida esa kamalak bor edi; yuzi go‘yo quyoshdek, oyoqlari esa olov ustunlaridek edi. Uning qo‘lida ochiq bir kichik kitob bor edi; u o‘ng oyog‘ini dengiz ustiga, chap oyog‘ini esa yer ustiga qo‘ydi, Va sher o‘kirgandek baland ovoz bilan qichqirdi; u qichqirganda, yetti momaqaldir oq o‘z ovozlari chiqardi. Yetti momaqaldir oq o‘z ovozlari

chiqarib bo'lgach, men yozmoqchi edim; lekin osmondan menga shunday degan bir ovozni eshitdim: "Yetti momaqaldiraq aytgan narsalarni muhrlab qo'y, ularni yozma." Vahiy 10:1–4.

Insoniyat uchun sinov muddati yakunlanishidan sal avval, ya'ni "vaqt yaqin" bo'lganida, "tez orada sodir bo'lishi lozim bo'lgan narsalarni" aniqlab beruvchi Muqaddas Kitobdagi alohida bir haqiqatning muhrdan ochilishi yuz beradi. Vahiyning o'ninchi bobidagi qudratli farishta sher singari nido qilgan Iso Masihdir.

"Yuhannoga ta'lim bergan qudratli farishta Iso Masihning O'zidan boshqa hech kim emas edi. Uning o'ng oyog'ini dengiz ustiga, chap oyog'ini esa quruqlik ustiga qo'yishi, buyuk kurashning Shayton bilan kechayotgan yakuniy sahnalarida U qanday vazifani ado etayotganini ko'rsatadi. Bu holat Uning butun yer yuzasi ustidan oliy qudrati va hokimiyatini bildiradi. Bu kurash asrdan asrga tobora kuchayib, tobora qat'iylashib borgan va zulmat kuchlarining mahorat bilan olib borilgan faoliyati o'z cho'qqisiga yetadigan yakuniy sahnalargacha shunday davom etadi. Shayton, yovuz odamlar bilan birlashgan holda, butun dunyoni va haqiqat sevgisini qabul qilmaydigan jamoatlarni aldab qo'yadi. Ammo qudratli farishta e'tiborni talab qiladi. U baland ovoz bilan qichqiradi. U haqiqatga qarshi turish uchun Shayton bilan birlashganlarga O'z ovoziining qudrati va hokimiyatini namoyon etishi kerak." The Seventh-day Adventist Bible Commentary, 7-jild, 971.

Oxir-oqibatda "Shayton" aldaydigan "jamoatlar" "haqiqat"ning sevgisini qabul qilmaganlari uchun aldanadilar. White opa hozirgina ishora qilgan Ikkinchi Salonikaliklardagi parçada "haqiqat" deb tarjima qilingan so'z ibroniycha "haqiqat" deb tarjima qilingan so'zdan kelib chiqqan asosiy yunoncha so'z bo'lib, u uchta ibroniy harfdan tarkib topgan va Alfa hamda Omegani ifodalaydi. Muqaddas Kitobda birinchi bor tilga olinishi qoidasi bilan bog'liq bo'lib, Masihning fe'l-atvorining bir sifatini ifodalovchi haqiqat aynan rad etiladigan va buning oqibatida kuchli adashishni keltirib chiqaradigan haqiqat ekaniga doir biror dalil bormi?

Endi esa, ey birodarlar, Rabbimiz Iso Masihning kelishi va bizning Uning huzuriga jam bo'lishimiz haqida sizlardan iltijo qilamizki, go'yo Masihning kuni yaqinlashib qolgan emish, degan ma'noda, na ruh orqali, na so'z orqali, na go'yo bizdan chiqqandek bo'lgan maktub orqali tezda fikringizdan chayqalib ketmanglar va vahimaga tushmanglar. Hech kim sizlarni hech bir yo'l bilan aldamasin; chunki avval murtdalik kelmaguncha va halokat o'g'li bo'lgan gunoh odami oshkor bo'lmaguncha, u kun kelmaydi. U qarshilik ko'rsatuvchi bo'lib, Xudo deb atalgan yoki sajda qilinadigan har qanday narsadan o'zini yuqori ko'taradi; hatto o'zini Xudo deb ko'rsatib, Xudoning ma'badida Xudo kabi o'tiradi. Men hali sizlar bilan bo'lganimda, bu narsalarni sizlarga aytganimni eslamaysizlarmi? Endi esa, u o'z vaqtida oshkor bo'lishi uchun nimaning uni to'sib turganini bilasizlar. Chunki qonunsizlik siri allaqachon amal qilmoqda; faqat hozir to'sib turgan zot, yo'ldan olib tashlanmaguncha, to'sishda davom etadi. Ana shunda o'sha yovuz oshkor bo'ladi; Rabbimiz uni O'z og'zining ruhi bilan yo'q qiladi va O'z kelishining porlashi bilan halok etadi. Uning kelishi shaytonning amali bo'yicha har xil qudrat, alomatlar va yolg'on mo'jizalar bilan, shuningdek halok bo'layotganlar orasida nohaqlikning har xil aldanchiliklari bilan bo'ladi; chunki ular najot topishlari uchun haqiqat sevgisini qabul qilmadilar. Shu sababli Xudo ularga yolg'onga ishonishlari uchun kuchli adashishni yuboradi; toki haqiqatga ishonmagan, balki nohaqlikdan

zavq olganlarning barchasi mahkum bo'lsin. 2 Salonikaliklarga 2:1–12.

Fessalonikaliklarga yozilgan maktubdagi ushbu parcha Habakkukning Jadvallarida ko'p bora ko'rib chiqilgan, shu bois bu yerda faqat qisqacha izoh beramiz. Opa Uayt "Shaytonning ajoyib amali" deb atagan narsa, Pavlusning "Shaytonning har xil qudrat, alomatlar va yolg'on mo'jizalar bilan qiladigan amali"dir. Opa Uayt va Pavlus tomonidan ko'rsatib berilgan bu aldovchi ish Amerika Qo'shma Shtatlarida yakshanba qonuni joriy etilgan paytda boshlanadi.

"Xudoning qonunini buzgan holda Papalik institutini majburan joriy etuvchi farmon orqali, xalqimiz o'zini solihlikdan butunlay uzib qo'yadi. Protestantizm o'z qo'lini jarlik osha uzatib, Rim hokimiyatining qo'lini tutganida, tubsizlik uzra qo'l cho'zib, Spiritizm bilan qo'l ushlashganida, ushbu uch tomonlama ittifoqning ta'siri ostida mamlakatimiz o'z Konstitutsiyasining protestant va respublika boshqaruvi sifatidagi har bir tamoyilini rad etganida hamda papalik yolg'onlari va aldovlarini yoyish uchun sharoit yaratganida, shunda biz bilishimiz mumkinki, shaytonning g'aroyib faoliyati uchun vaqt kelgan va oxirat yaqinlashgan." Testimonies, 5-jild, 451.

Thessalonikaliklarga yozilgan ushbu ko'rib chiqayotgan parchada Pavlus dunyoning oxiridagi papani to'rtta turli atama bilan tavsiflaydi. Papa "gunoh odami"dir, u "halokat o'g'li"dir, u "qabihlik siri" va "o'sha Yovuz"dir. Pavlus bu to'rtta nomdan tashqari papaning yana bir necha boshqa xususiyatlarini ham bayon qiladi, chunki u bizga papaning (Pavlus yashagan davr uchun hali kelajakda bo'lgan zotning) "o'z vaqtida zohir bo'lishi"ni ma'lum qiladi.

Papa "o'z vaqtida oshkor qilinadi" va eng ravshan Injiliy dalil — garchi bu yagona Injiliy haqiqat bo'lmasa-da — shundan iboratki, Rim cherkovining papasi Muqaddas Kitob bashoratidagi daxriyol ekanini tasdiqlovchi eng ravshan Injiliy haqiqat Muqaddas Kitobdagi yettita turli va bevosita ishorat bilan belgilab berilganki, ular papalik yer yuzida hukmronlik qiladigan "vaqt"ni, ya'ni insoniyat Qorong'u asrlar deb ataydigan ayni o'sha "vaqt"ni aniqlaydi. Muqaddas Kitob papani papalik sifatida shuni takror-takror aniq "vaqt" davrini — 538-yildan 1798-yilgacha — papalik dunyo ustidan hukmronlik qiladigan davrni ko'rsatish orqali ochib beradi. Pavlus uning o'z vaqtida oshkor qilinishini aytgan edi.

Pavlus, shuningdek, "qarshilik qiladigan va Xudo deb atalgan yoki sajda qilinadigan hamma narsadan o'zini yuqori ko'taradigan; shunday qilib, u xuddi Xudodek Xudoning ma'badida o'tirib, o'zini Xudo ekanini ko'rsatadigan" shaxs aynan papa ekanini ham ko'rsatadi. Bu, boshqa jihatlar qatorida, Muqaddas Kitob bashoratidagi daxriyomasih diniy timsol ekanini anglatadi. U Gitler ham emas, Iskandar Zulqarnayn ham emas. Bu papa shaxsini aniqlashni yanada toraytiradi, chunki u shunchaki diniy zolim emas, balki o'zini Xudoning ma'badi ichida deb da'vo qiladigan diniy zolimdir. Daxriyomasih o'zini xristian cherkovi ichida o'tirgan deb da'vo qiladi.

Pavlus va Doniyorning so'zlariga ko'ra, papa o'zining e'tirof etilgan xristian cherkovida bo'lganida, Xudoning taxtiga o'tirmoqni va hamma narsadan yuqori ko'tarilmoqni istagan Shaytonning fe'l-atvorini namoyon etadi. Men Pavlus va Doniyor deyman, chunki Muqaddas Kitob sharhlovchilarining aksariyati Pavlus papaning xususiyatlaridan biri uning mutlaq narsisist ekanini ko'rsatganida, Pavlus shunchaki Doniyor kitobining o'n birinchi bobida Doniyorning papa

haqidagi tavsifidan iqtibos keltirganini tan oladilar; o'sha yerda Doniyor shunday deb qayd etadi:

“Shoh o‘z irodasiga ko‘ra ish tutadi; u o‘zini yuksaltiradi va har bir xudodan o‘zini ulug‘laydi, xudolar Xudosiga qarshi ajoyib narsalarni gapiradi va g‘azab nihoyasiga yetguncha ravnaq topadi; chunki belgilab qo‘yilgan narsa bajo bo‘ladi. Doniyor 11:36.”

Pavlus papaning narsistik fe‘l-atvoriga murojaat qilganda, Doniyorning oyatini mazmunan keltiradi va “har bir xudo deb atalgan yoki sajda qilinadigan narsadan yuqori turib, o‘zini ulardan ustun qo‘yadigan; hatto o‘zini Xudo qilib ko‘rsatib, Xudoning ma‘badida Xudoday o‘tiradigan” aynan papa ekanini aytadi. Doniyordagi papaning xarakterini aniqlab beradigan oyat, shuningdek, papalik daxrisoch ekanini “oshkor etish” uchun belgilangan “vaqt”ga ham ishora qiladi, chunki unda papalik “g‘azab tamom bo‘lguncha” “ravnaq topishi” aytiladi.

“G‘azab” 1798-yilda nihoyasiga yetdi, shuning uchun Daniel bu oyatda (garchi bu Daniel va Vahiy kitoblarida 1260 yillik tarix tilga olingan yetti bevosita o‘rinlardan biri bo‘lmasa-da), baribir to‘g‘ridan-to‘g‘ri papalik hokimiyatini aniqlab beradi va Yuhanno aytganidek, u 1798-yilda “o‘limli yara” olganini ko‘rsatadi. Shunday qilib, bu oyat papalik hukmronligi davrining tugashini ko‘rsatadi, biroq bu hukmronlikning davomiyligini ko‘rsatmaydi.

Mazkur parchada Pavlus, shuningdek, milodiy 538-yilda papalikning dunyo ustidan hukmronlikni qo‘lga kiritishiga to‘sqinlik qiladigan bir kuchni ham ko‘rsatib beradi; u, o‘zi maktub yozayotgan Salonikaliklar bu muayyan haqiqatni allaqachon bilishlarini aytadi. U shunday savolni ko‘taradi: “Men hali sizlar bilan bo‘lganimda, bu narsalarni sizlarga aytganimni eslamaysizlarmi?” U ularga, papalik “o‘z vaqtida namoyon bo‘lguncha” uni “ushlab turgan narsa”ni (ya‘ni jilovlab turgan kuchni) allaqachon bilishlarini eslatadi. Papalikning dunyo ustidan hukmronlikni qo‘lga kiritishidan oldin turgan va bunga to‘sqinlik qilgan kuch, Pavlus ushbu maktubni yozgan paytda dunyoni boshqarib turgan kuch edi. Bu majusiy Rim edi. Pavlus, papalikning dunyo ustidan hukmronlikni qo‘lga kiritishi uchun majusiy Rim “yo‘ldan olinishi” kerakligini yozgan.

Aynan mana shu tushuncha Uilyam Millerni Doniyor kitobida “kundalik” sifatida ramziy ifodalangan kuch butparast Rim ekanini anglashga olib keldi. Adventizm shuni tan oladiki, tuzilma, va shuning uchun Uilyam Millerning barcha bashoratga oid tushunchalari, uning Doniyor va Vahiy kitoblarini qanday tushunganiga asoslangan bo‘lib, bu ikki kitob butparast Rim va papalik Rimi bo‘lgan ikki vayron qiluvchi kuch haqida so‘z yuritadi. Salonikaliklarga yozilgan maktubdagi parchada Miller, allaqachon bilgan holda (o‘z davridagi har bir protestant bilgani kabi, papa daxriy Masihga qarshi kuch — antixrist ekanini); butparast Rim papalik hukmronligidan oldin kelgan tarixiy kuch ekanini va Pavlus papalik yer yuzining taxtiga ko‘tarilishidan avval butparast Rim olib tashlanishi kerakligini aytganini anglagach, buni Doniyor kitobi va “kundalik” bilan bog‘ladi; u yerda “kundalik” papalik dunyo ustidan nazoratni qo‘lga olishidan oldin “olib tashlanishi” kerakligi uch marta tilga olinadi. Pavlusning guvohligi Millerga butparast Rim Doniyorning “kundalik”i ekanini ko‘rishga imkon berdi, va shundan so‘ng u Doniyorning ikki vayron qiluvchi kuchi butparast va papalik Rim ekanini anglay oldi. Bu haqiqat Millerchilar harakatining poydevorini tashkil etadi. Adventizm bugun, shubhasiz, Millerning ishini rad etadi, biroq ular hanuz Doniyordagi “kundalik” haqidagi tushunchasini Miller qanday rivojlantirganiga

oid ushbu umumiy bayon Pavlusning papalik hokimiyatining yuksalishini, u olib tashlanmagunicha, “to‘sib turgan” deb aytgan kuch butparast Rim bo‘lganini, bu mavzularda Millerning fikrlashini to‘g‘ri tahlil qilish ekanini tushunadilar.

Doniyor kitobidagi “kundalik” haqidagi haqiqat papalik Rim podsholigidan oldin kelgan butparast Rimning ramzi ekanini, Doniyor esa papalik Rimni vayronagarchilik jirkanchligi sifatida tasvirlaganini anglagach, Miller Muqaddas Kitob bashoratidagi podsholiklar bilan bog‘liq bashoratli vaqtlarni taniy oldi; va bu tushunchalar uning ongida ochilar ekan, u Adventizm poydevorlarini tashkil etadigan bir qator haqiqatlarni jamladi. O‘sha haqiqatlar 1843 va 1850 yillardagi kashshof jadvallarning ikki lavhasida muhrlanib qoldi. O‘sha haqiqatlar Adventizmning poydevoridir va ular “vaqt”ni tan olish asosida qurilgan edi. Poydevorlar qachon qo‘yilganining tarixi Habakkukning Lavhalaridagi asosiy muhokamalardan biridir.

Habakkukning Jadvallarida ko‘rsatib o‘tilmagan narsa shuki, vaqtga asoslangan poydevorlar shunday bir tuzilmani hosil qildiki, u oxirgi avlodga poydevorlar sifatida ifodalangan haqiqatlar borligini anglash uchun zarur bo‘lgan ko‘rinishni taqdim etadi. Birinchi haqiqat poydevorga qo‘yilgan eng birinchi toshning o‘zi edi, biroq Doniyor kitobidagi “kundalik” Millerning birinchi haqiqati emas edi. Miller qurish uchun ko‘tarilgan poydevordagi birinchi toshga aylanishi kerak bo‘lgan haqiqat Levilar yigirma oltinchi bobdagi “yetti vaqt” edi, ammo “kundalik” haqiqatisiz Miller birinchi farishta xabarini taqdim etish uchun tan olishi zarur bo‘lgan bashorat tuzilmasini anglamagan bo‘lar edi. Uning tuzilmasi bashoratni vayron qiluvchi ikki qudrat nuqtai nazaridan joylashtirish edi. Miller ajdaho (butparast Rim) va hayvonga (papalik) murojaat qilayotgan edi. Uchinchi farishta esa ajdaho (Birlashgan Millatlar Tashkiloti), hayvon (papalik) va soxta payg‘ambarga (Qo‘shma Shtatlar) murojaat qiladi.

Agar bir kishi Millerchilar tomonidan ikki muqaddas kashshof jadvalda bayon etilgan barcha vaqtga oid bashoratlarni — ayrimlarini emas, balki barchasini — qabul qilsa, u o‘sha haqiqatlarni shaxsan tekshirishi lozim bo‘ladi. Agar ularni hech qachon sinchiklab ko‘rmagan bo‘lsangiz, qanday qilib qabul qilishingiz mumkin? Agar asosiy haqiqatlarni tekshirayotgan o‘sha kishilar bu haqiqatlarni sinab ko‘rishni o‘zlarining shaxsiy mas’uliyati deb bilsalar va shundan keyin o‘sha haqiqatlarning barchasini qabul qilsalar, unda ular qum ustiga emas, balki Qoya ustiga qurgan bo‘ladilar.

“Xudoning Sion devorlari ustida qo‘riqchi bo‘lib turganlari xalq oldidagi xavf-xatarlarni oldindan ko‘ra oladigan kishilar bo‘lsin,—haqiqat bilan xatoni, solihlik bilan nohaqlikni ajrata oladigan kishilar bo‘lsin.

“Ogohlantirish keldi: 1842, 1843 va 1844-yillarda xabar kelganidan buyon biz qurib kelayotgan imon poydevorini buzadigan hech narsaning kirib kelishiga yo‘l qo‘yilmasin. Men bu xabarning ichida edim, va o‘shandan beri Xudo bizga bergan nurga sodiq holda dunyo qarshisida turibman. Biz kundan-kunga Rabbimizni sidqidildan ibodat bilan izlab, nur so‘raganimizda oyoqlarimiz qo‘yilgan minbardan oyog‘imizni olish niyatida emasmiz. Men Xudo menga bergan nurni tark eta olaman, deb o‘ylaysizmi? U Abadiy Qoya kabi bo‘lishi kerak. U menga berilganidan beri meni yo‘llab kelmoqda.” Review and Herald, 1903-yil 14-aprel.

Eshituvchilar Millerchilar tarixidagi vaqtga oid bashoratlarni tahlil qila olishlari uchun, vaqtga oid bashoratlar bilan ifodalangan tarixiy davrlarni ko'rib chiqish amali talab etiladi. Bu voqealarni vaqt chizig'i ustida tasvirlash ishini anglatadi. Bashoratni o'rganuvchi talaba, Millerchilar tomonidan Muqaddas Kitobdan aniqlangan va keyinchalik tarixiy yozuv bilan tasdiqlangan ushbu bashoratli davrlarni ko'rib chiqadigan tadqiqot darajasiga yetganida, u vaqtga oid bashoratning boshidagi tarix ramziy tarzda ayni o'sha bashoratning oxiridagi tarixning timsoli ekanini anglash holatida bo'ladi. Ana shu nuqtayi nazardan talaba tarix takrorlanishini o'rganishi kerak. Bu tushuncha qaror topgach, u Iso oxirni boshlanish orqali tasvirlashini ham ko'rishi lozim.

Dunyoning oxirini "ma'bad qurilishi" sifatida tasvirleydigan bashoratli bashoratlar qatoridan talaba shuni bilishi kerakki, poydevor ustiga qurilgan ma'badga qo'yiladigan yakuniy cho'qqi toshi ham bor. U Miller orqali ochib berilgan ma'bad poydevori (u Iso Masihni ifodalaydi, chunki Iso Masihdan boshqa qo'yilishi mumkin bo'lgan hech qanday poydevor yo'q) bashoratli vaqt ustiga qurilgan poydevor ekanini tushunib yetishi lozim. Iso oxirni boshlanish orqali tasvirlagani uchun, talaba shuni ham ko'rishi kerakki, ma'baddagi cho'qqi tosh, ya'ni yakuniy tosh — poydevorga parallel bo'lishi kerak. Miller uchun ma'badning poydevori bashoratli vaqt edi, ammo shunga qaramay, o'sha poydevor Iso Masih edi.

Menga berilgan Xudoning inoyatiga ko'ra, men dono bosh me'mor kabi poydevorni qo'ydim, boshqasi esa uning ustiga qurmoqda. Ammo har kim uning ustiga qanday qurayotganiga ehtiyot bo'lsin. Chunki qo'yilgan poydevordan, ya'ni Iso Masihdan boshqa hech kim boshqa poydevor qo'ya olmaydi. 1 Korinfliklarga 3:10, 11.

Pavlus o'z xizmatini poydevori yoki boshlanishini o'zi qo'ygan bir ma'badni barpo etish deb ta'riflamoqda. U g'ayriyahudiylarga yuborilgan havoriy edi va masihiy jamoatning poydevorini qo'yishda undan foydalanildi. Xuddi shu parchada Pavlus, shuningdek, bizning badanlarimiz Muqaddas Ruhning ma'badi ekanini ham ta'kidlaydi. Bundan tashqari, Sulaymonning ma'badi va sahrodagi muqaddas chodir ham bor bo'lib, ularning barchasi poydevorga ega va ularning hammasi Iso Masih sifatida ifodalanadi. Miller orqali barpo etilgan poydevor Adventizm ma'badi edi, va o'sha ma'badning poydevori, shubhasiz, Iso Masihdir, biroq bundan ham aniqrog'i, u ruhiy va bashoratli materiallar bilan qurilgan ma'baddir.

Demak, tamal toshi ham Iso Masihning O'zi bo'lishi kerak, ammo tamal toshi, shuningdek, bosh bir payg'ambarlik qoidasini ham o'z ichiga olishi lozim, chunki Millerga qoidalar majmuasi berilgan edi; unda millerchilar uchun bosh qoida bo'lgan "bir kun — bir yil" tamoyili mavjud edi. O'sha qoidasiz vaqtga oid payg'ambarlik e'tirof etilmaydi va demak, poydevor ham bo'lmaydi. Oxirida ham Iso Masihni (Poydevorni) ifodalaydigan, Iso Masihning Vahiyini qaror toptiradigan qoidalar majmuasi ichidagi bosh qoida sifatida xizmat qiladigan muqobil bir moslik bo'lishi kerak. Bu qoida, albatta, "birinchi eslatilish" qoidasidir; u Masihning fe'l-atvoridagi, oxirini boshidan ayon qiladigan sifatni ifodalaydi.

2 Salonikaliklarga maktubda najot topishlari uchun haqiqatning sevgisini qabul qilmaganlar, Eski Ahdda "haqiqat" deb tarjima qilingan, uch harfli ibroniy so'zdan kelib chiqqan yunoncha so'z bilan ifodalangan haqiqatni rad etdilar. Yolg'onga ishonganlari uchun kuchli adashuvni qabul

qiladigan guruh, ikki muqaddas jadvalda aks ettirilganidek, eski yo‘llarga, Adventizmning poydevorlariga qaytishni rad etdi. Shunday qilib, bir muncha vaqtdan beri ko‘rib chiqayotganimiz parchada shunday deyiladi:

“Yuhannoga ta’lim bergan qudratli farishta Iso Masihning O‘zidan boshqa hech kim emas edi. Uning o‘ng oyog‘ini dengiz ustiga, chap oyog‘ini esa quruqlik ustiga qo‘yishi, buyuk qarama-qarshilikning Shayton bilan bo‘ladigan yakuniy manzaralarida U qanday vazifani bajarayotganini ko‘rsatadi. Bu holat Uning butun yer yuzasi ustidan oliy qudrati va hokimiyatini bildiradi. Qarama-qarshilik asrdan asrga kuchayib, tobora qat’iy tus olib bordi va zulmat kuchlarining ustalik bilan olib borilayotgan faoliyati o‘z cho‘qqisiga yetadigan yakuniy manzaralargacha shunday davom etadi. Shayton, yovuz odamlar bilan birlashgan holda, haqiqat sevgisini qabul qilmagan butun dunyoni va jamoatlarni aldaydi. Ammo qudratli farishta e’tibor talab qiladi. U baland ovoz bilan faryod qiladi. U haqiqatga qarshi turish uchun Shayton bilan birlashganlarga O‘z ovozinining qudrati va hokimiyatini namoyon etishi kerak.”
The Seventh-day Adventist Bible Commentary, 7-jild, 971.

Ushbu avvalgi parchadagi “haqiqatning sevgisini qabul qilmagan jamoatlar” — Amos 8:12 da aytilishicha, allaqachon juda kech bo‘lganda, Xudoning yakuniy ogohlantirish xabarini izlay boshlaydigan Doniyor va Matto kitoblaridagi yovuz va nodon bokiralardir. Juda kech bo‘lganining sababi shundaki, ular adventizmning poydevorlariga doir yolg‘onga ishonidilar. Adventizm bu yolg‘onni ilk bor 1863 yilda singdira boshladi, va shundan keyin esa yo‘l faqat tobora tanazzul sari ketdi.

Men hozir yozmoqchi bo‘lgan narsa, chamamda, butunlay sub’ektivdir; ammo 1863 yildan beri Adventizmga qanday yangi payg‘ambarlik nuri kiritildi? Ellen White Jones va Waggonerlarning 1888-yildagi xabari haqida shunday deydi: bu — u yillar davomida taqdim etib kelgan xabarning o‘zi edi. Ularning xabari 1888-yilda Adventizmga yangi va larzaga soluvchi bo‘lib tuyulgan bo‘lishi mumkin, biroq bu yangilik va bu larza yangi bir xabar tufayli emas, balki 1863 yildan beri Xudoning xalqi ustiga cho‘ka boshlagan bir ko‘rlik tufayli yuzaga kelgan edi.

Ellen White 1863-yildan oldin Adventizmni Laodikiya holatida deb ko‘rsatgan edi; demak, Laodikiyaning ko‘rligi 1863-yildan oldin ham allaqachon Adventizmga bostirib kirayotgan edi. Ammo 1863-yilda jamoat Miller kashf etgan ilk “vaqt bashorati” bo‘lgan Levilar 26 dagi “yetti vaqt” haqidagi haqiqatni rasman chetga surib qo‘ydi. 1863-yildan buyon Adventizmga yuzaga chiqqan biror bashoratli nur bo‘lmagan! Nima o‘zgardi?

Ma’bad poydevorining payg‘ambarlik vaqtiga qurilgan va Iso Masihni ifodalagan eng birinchi toshi 1863-yilda Adventizm tomonidan chetga surib qo‘yildi. Miller tomonidan ma’bad poydevoriga qo‘yilgan, Masih tomonidan Doniyorda O‘zini Palmoniy — “ajoyib sanovchi” sifatida namoyon etgan tarzda taqdim etilgan vaqtga asoslangan birinchi tosh rad etilib, chetga surib qo‘yildi. Miller kashf etgan eng birinchi tosh...

«Rad etilgan tosh haqidagi bashoratni keltirar ekan, Masih Isroil tarixidagi haqiqiy bir voqeaga ishora qildi. Bu hodisa birinchi ma’badning qurilishi bilan bog‘liq edi. U Masihning birinchi kelishi davrida alohida bir tatbiqqa ega bo‘lgan va yahudiylarga alohida kuch bilan ta’sir etishi

kerak bo'lgan bo'lsa-da, u biz uchun ham bir saboqdir. Sulaymon ma'badi bunyod etilayotgan paytda, devorlar va poydevor uchun mo'ljallangan ulkan toshlar tosh qaziladigan joyning o'zidayoq to'la tayyorlab qo'yilgan edi; ular qurilish joyiga keltirilgach, ularga biror asbob ishlatilmasligi kerak edi; ishchilarning vazifasi faqat ularni o'z o'rniga qo'yishdan iborat edi. Poydevorda foydalanish uchun g'ayrioddiy kattalikdagi va o'ziga xos shakldagi bir tosh keltirilgan edi; ammo ishchilar unga hech qanday joy topa olmadilar va uni qabul qilmadilar. U yo'lda ishlatilmay yotgani uchun ularga malol kelardi. U uzoq vaqt rad etilgan tosh bo'lib qoldi. Ammo quruvchilar burchak toshini qo'yish vaqtiga kelganlarida, ular ancha uzoq vaqt davomida o'sha alohida o'rinni egallab, uning ustiga tushadigan ulkan og'irlikni ko'tara oladigan, yetarli kattalik va mustahkamlikka ega hamda tegishli shakldagi bir toshni izladilar. Agar ular bu muhim o'rin uchun nodonlarcha tanlov qilsalar, butun binoning xavfsizligi xavf ostida qolardi. Ular quyosh, sovuq va bo'ronning ta'siriga bardosh bera oladigan bir toshni topishlari kerak edi. Turli vaqtlarda bir necha tosh tanlangan edi, ammo ulkan og'irliklar bosimi ostida ular parcha-parcha bo'lib ketgan edi. Boshqalari esa ob-havodagi keskin o'zgarishlar sinoviga chiday olmadi. Nihoyat, uzoq vaqt rad etib kelinayotgan o'sha toshga e'tibor qaratildi. U havoga, quyoshga va bo'ronga duchor bo'lgan, ammo unda hatto eng kichik yoriq ham paydo bo'lmagan edi. Quruvchilar bu toshni tekshirdilar. U bitta sinovdan tashqari barcha sinovlarga bardosh bergan edi. Agar u qattiq bosim sinoviga ham dosh bera olsa, uni burchak toshi sifatida qabul qilishga qaror qildilar. Sinov o'tkazildi. Tosh qabul qilindi, unga belgilangan o'ringa olib kelindi va aynan mos tushgani ma'lum bo'ldi. Bashoratli vahiya Ishayoga bu tosh Masihning ramzi ekani ko'rsatildi. U shunday deydi:»

“Lashkarlar Egasi bo'lgan Rabbiyning O'zini muqaddas deb biling; U sizning qo'rquvingiz bo'lsin, U sizning dahshatingiz bo'lsin. Va U muqaddas maskan bo'ladi; ammo Isroilning ikkala xonadoni uchun qoqilish toshi va xafa bo'lish qoyasi, Quddus aholisiga esa tuzoq va qopqon bo'ladi. Va ularning orasidan ko'plar qoqilib yiqiladilar, sinadilar, tuzoqqa ilinadilar va qo'lga tushadilar.” Payg'ambar bashoratli vahiya birinchi kelishga olib borilib, Masih Sulaymon ma'badidagi bosh tamal toshiga qilingan muomala ramziy tarzda ko'rsatgan sinovlar va imtihonlarni boshidan kechirishi lozimligi unga ko'rsatildi. ‘Shuning uchun Egamiz Rabbiy shunday deydi: Mana, Men Siyonda poydevor uchun bir toshni, sinalgan toshni, qimmatbaho burchak tamal toshini, ishonchli poydevorni qo'yaman; imon keltirgan kishi shoshilmaydi.’ Ishayo 8:13–15; 28:16.”

“Cheksiz hikmatda Xudo poydevor toshini tanladi va uni O'zi qo'ydi. U uni «mustahkam poydevor» deb atadi. Butun dunyo o'z yuklari va qayg'ularini uning ustiga qo'yishi mumkin; u bularning barchasiga bardosh bera oladi. To'liq xavfsizlik bilan ular uning ustiga qura oladilar. Masih «sinovdan o'tgan tosh»dir. Unga ishonganlarni U hech qachon umidsizlikka tushirmaydi. U har bir sinovga bardosh bergan. U Odamning aybining bosimini va uning zurriyotining aybini ham ko'targan hamda yovuzlik kuchlari ustidan ortig'i bilan g'olib bo'lib chiqqan. U tavba qiluvchi har bir gunohkor tomonidan Uning zimmasiga yuklangan yuklarni ko'targan. Aybdor yurak Masihda yengillik topgan. U ishonchli poydevordir. Uni o'z tayanchi qilganlarning barchasi mutlaq xavfsizlikda orom topadilar.”

“Ishayo payg'ambarning bashoratida Masih ham ishonchli poydevor, ham qoqinish toshi deb e'lon qilinadi. Muqaddas Ruh ilhomi bilan yozgan havoriy Butrus Masih kimlar uchun

poydevor toshi, kimlar uchun esa haqorat qoyasi ekanini ravshan ko'rsatadi:

“Agar sizlar Rabbiy marhamatli ekanini totib ko'rgan bo'lsangiz. Uning oldiga kelinglar; U tirik toshdir, odamlar tomonidan rad etilgan bo'lsa-da, lekin Xudo tomonidan tanlangan va qadrli. Sizlar ham tirik toshlar sifatida ruhiy uy, muqaddas ruhoniylk bo'lib bunyod etilmoqdasizlar, toki Iso Masih orqali Xudoga maqbul bo'lgan ruhiy qurbonliklarni taqdim etasizlar. Shuning uchun ham Muqaddas Yozuvda shunday deyilgandir: Mana, Men Sionga tanlangan, qadrli bosh tamal toshini qo'yayapman; va Unga ishongan kishi aslo sharmanda bo'lmaydi. Demak, sizlar — imon keltirganlar uchun U qadrli; ammo itoatsizlar uchun esa, quruvchilar rad etgan tosh burchakning bosh toshi bo'ldi, ham qoqinish toshi, ham vasvasa qoyasi bo'ldi; ular Kalomga qoqinadilar, chunki itoatsizdirlar.’ 1 Butrus 2:3–8.”

“Ishonganlar uchun Masih ishonchli poydevordir. Bular Qoya ustiga yiqilib, parcha-parcha bo'ladiganlardir. Bu yerda Masihga bo'ysunish va Unga bo'lgan imon tasvirlangan. Qoya ustiga yiqilib, parcha-parcha bo'lish — o'z-o'zini oqlashimizdan voz kechib, go'dakning kamtarligi bilan Masihning oldiga kelish, gunohlarimizdan tavba qilish va Uning kechiruvchi sevgisiga ishonish demakdir. Shuningdek, biz poydevorimiz sifatida Masihning ustiga aynan imon va itoat orqali quramiz.”

“Ushbu tirik tosh ustiga yahudiylar ham, g'ayriyahudiylar ham birday bino qura oladilar. Bu — biz ishonch bilan qura oladigan yagona poydevordir. U hamma uchun yetarlicha keng va butun dunyoning vazni hamda yukini ko'tara oladigan darajada mustahkamdir. Va tirik tosh bo'lgan Masih bilan bog'lanish orqali, bu poydevor ustiga qurganlarning barchasi tirik toshlarga aylanadilar. Ko'p kishilar o'z sa'y-harakatlari bilan yo'niladi, sayqallanadi va bezatiladi; ammo ular Masih bilan bog'lanmaganlari uchun “tirik toshlar” bo'la olmaydilar. Bu bog'lanishsiz hech kim najot topa olmaydi. Ichimizda Masihning hayoti bo'lmasa, vasvasa bo'ronlariga bardosh bera olmaymiz. Bizning abadiy xavfsizligimiz mustahkam poydevor ustiga qurishimizga bog'liq. Bugun ko'pchilik sinovdan o'tmagan poydevorlar ustiga qurmoqda. Yomg'ir yog'ganda, bo'ron quturganda va toshqinlar kelganda, ularning uyi qulaydi, chunki u abadiy Qoya — bosh tamal toshi bo'lgan Iso Masih ustiga qurilmagan.”

“Kalomga qoqiladigan, itoatsiz bo'lganlar uchun’ Masih qoqinish toshidir. Ammo ‘binokorlar rad etgan o'sha toshning o'zi burchakning bosh toshi bo'ldi.’ Rad etilgan tosh singari, Masih ham O'zining yerdagi xizmatida mensimaslik va haqoratni boshdan kechirgan edi. U ‘odamlar tomonidan nafratlangan va rad etilgan; dardlar odami, qayg'u bilan tanish edi: ... U nafratlangan edi, va biz Uni pisand qilmadik.’ Ishayo 53:3. Ammo U ulug'lanadigan vaqt yaqin edi. O'liklar orasidan tirilishi orqali U ‘qudrat bilan Xudoning O'g'li’ deb e'lon qilinishi kerak edi. Rimliklarga 1:4. Uning ikkinchi kelishida U osmonu yerning Rabbi sifatida namoyon bo'ladi. Hozir Uni xochga mixlamoqchi bo'lganlar Uning ulug'vorligini tan oladilar. Koinot oldida rad etilgan tosh burchakning bosh toshiga aylanadi.”

“Va u kimning ustiga tushsa, uni kukunga aylantirib yuboradi.” Masihni rad etgan xalq tez orada o'z shahrining va o'z millatining vayron qilinganini ko'rishi kerak edi. Ularning shon-shuhrati chilparchin bo'lib, shamol oldidagi changdek sochilib ketardi. Xo'sh, yahudiylarni nima halok qildi? Agar ular o'sha Qoya ustiga qurganlarida, u ularning omonligi bo'lar edi. Ularni halok qilgan narsa — mensilmagan Xudoning ezguligi, rad etilgan solihlik,

pisand qilinmagan rahm-shafqat edi. Insonlar o‘zlarini Xudoga qarshi qo‘ydilar, va ularning najoti bo‘lishi kerak bo‘lgan hamma narsa ularning halokatiga aylantirildi. Xudo hayot uchun belgilagan barcha narsani ular o‘zlari uchun o‘lim deb topdilar. Yahudiylarning Masihni xochga mixlashida Quddusning vayron bo‘lishi mujassam edi. Kalvariyada to‘kilgan qon ularni bu dunyo uchun ham, kelajak dunyo uchun ham halokatga g‘arq etgan og‘irlik bo‘ldi. Xudoning inoyatini rad etuvchilar ustiga hukm tushadigan buyuk oxirgi kunda ham shunday bo‘ladi. Ular uchun qoqinish qoyasi bo‘lgan Masih o‘shanda ularga qasos oluvchi tog‘ kabi namoyon bo‘ladi. Uning yuzining ulug‘vorligi — solihlar uchun hayot bo‘lsa, fosiqlar uchun yondiruvchi olov bo‘ladi. Rad etilgan sevgi, mensilmagan inoyat tufayli gunohkor halok bo‘ladi.

“Ko‘plab misollar va takror-takror berilgan ogohlantirishlar orqali Iso Xudoning O‘g‘lini rad etishning yahudiylar uchun qanday oqibatlariga olib kelishini ko‘rsatdi. Bu so‘zlarda U har bir davrda Uni o‘z Najotkori sifatida qabul qilishdan bosh tortadiganlarning barchasiga murojaat qilayotgan edi. Har bir ogohlantirish ular uchundir. Tahqirlangan ma’bad, itoatsiz o‘g‘il, soxta bog‘bonlar, nafrat bilan qaragan quruvchilar — bularning barchasi har bir gunohkorning tajribasida o‘z muqobiliga ega. Agar u tavba qilmasa, ular oldindan ko‘rsatgan halokat uning ham qismati bo‘ladi.” The Desire of Ages, 597–600.

Biz buni keyingi maqolada davom ettiramiz.